

DOCUMENT DE TREBALL

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
REPORTS DE LA RECERCA A CATALUNYA
2003-2009
Filologia catalana: Literatura

Report elaborat per Vicenç Beltran i Manuel Jorba

DOCUMENT DE TREBALL

Si teniu cap comentari, podeu adreçar-vos a or@iec.cat

Barcelona, maig 2013

Report de la Recerca en Filologia catalana: Literatura

Sumari

Resum	3
1. Consideracions generals	4
2. Literatura medieval	7
3. Literatura moderna	13
4. Literatura contemporània	17
5. Teoria de la literatura	39
6. Conclusions	41

RESUM

El Report de la Recerca en Filologia catalana: Literatura (2003-2009) remarca l'enfortiment del procés d'institucionalització de la recerca i la importància creixent dels recursos virtuals. Tot i l'escassetat de recursos econòmics i socials, i d'haver estat exclòs de les àrees prioritàries de recerca, l'estat de la recerca en aquest àmbit s'ha de considerar de normalitat institucionalitzada. Es du a terme l'anàlisi de les àrees següents: Literatura medieval; Literatura moderna; Literatura contemporània; i Teoria de la literatura. Les conclusions denoten un impacte notable de la internacionalització de la disciplina.

1. CONSIDERACIONS GENERALS

A fi de situar la recerca sobre literatura catalana en el marc que la fa possible, convé començar recordant els paràmetres institucionals en els quals troba o hauria de trobar la seva saba. Temps era temps, les nacions europees competien per la prioritat i, molt en particular, l'antiguitat de les seves literatures nacionals; atès que totes nasqueren durant els període medieval, el medievalisme literari era considerat matèria estratègica per a l'establiment de la identitat nacional i per a la caracterització i la dignificació de la pròpia personalitat col·lectiva; aquests plantejaments van perdre força després de la segona guerra mundial, quan l'hegemonia passà a països que l'Edat Mitjana no l'havien coneguda i que, de vegades, no tenien pròpiament una personalitat literària ben marcada ni, sovint, una llengua pròpia.

El resultat d'aquest canvi de plantejament és el menyspreu més o menys evident dels estudis literaris en els plans nacionals de recerca. A tall d'exemple, el *Plan Nacional de Investigación Científica, Desarrollo e Innovación Tecnológica 2004-2007*, incloïa entre les àrees prioritàries el «Patrimonio histórico y cultural; identidades culturales; dimensión europea e internacional de las culturas y los pueblos de España; ética en investigación científica; lenguaje, pensamiento y sociedad; comunicación; lingüística; desarrollo y aplicación de nuevas tecnologías en humanidades» (§ 4.5); per la seva part, el *Pla de Recerca i Innovació de Catalunya 2005*, sota l'epígraf general de «Recerca en desenvolupament social i cultural», proposa, entre els àmbits més tradicionalment lligats als estudis d'humanitats, «l'arqueologia o la història de Catalunya» (§ 5.1). En cap dels dos àmbits no s'ha pensat que l'estudi de la literatura nacional pugui ser d'interès per al progrés, la bona imatge o el prestigi de la nació, ni per a la millora de la cohesió nacional o social. No cal dir que en la selecció d'algunes de les àrees temàtiques prioritàries (per exemple, en la inclusió del «lenguaje, pensamiento y sociedad; comunicación; lingüística») es pot veure el reflex de problemàtiques força vives a les potències dominants, on el problema fonamental no és

DOCUMENT DE TREBALL

el coneixement científic d'una llengua nacional o de la seva cultura, sinó l'establiment de contactes amb llengües i cultures allunyades i exòtiques, i un millor control de les funcions socials i comunicatives del llenguatge. Les potències dominants sempre imposen a la resta els programes d'interès per a la metròpoli. Aquesta orientació resulta encara més marcada en els programes marc de la Unió Europea; és per això que la presència de projectes de literatura catalana (i no només la de la Catalana) sigui rara. I és més greu encara el menyspreu, denunciat recurrentment i sense efectes visibles, infligit a la producció científica en llengua catalana, sigui quina en sigui la qualitat, dins el mateix àmbit universitari, el de la literatura catalana en el cas que ens ocupa, que afecta negativament la dedicació a la recerca, sobretot en la pròpia llengua, pel que significa de manca de reconeixement professional i econòmic dels professors i investigadors.

Tanmateix, hi ha un aspecte positiu de la situació actual, que radica en l'esforç que en general s'ha desplegat, al llarg de les darreres dècades, a favor del desenvolupament científic i cultural de la nació. La creació de noves universitats després de la caiguda de la dictadura i l'establiment d'una política de suport de la recerca en les dècades següents, a nivell d'estat i de Catalunya, permeté el desplegament de personalitats, de voluntats i d'equips els resultats dels quals haurien estat impensables en un context diferent. Es tracta de moviments de llarga durada, independents de les polítiques de recerca concretes, als quals devem els aspectes positius de la situació actual, no tan dolenta com podríem témer.

Per fi, hem de completar aquest panorama recordant el marc d'un grup d'institucions que fan possible la tasca dels nostres investigadors, fonamentalment la Biblioteca de Catalunya (sense els fons documentals, bibliogràfics i hemerogràfics de la qual no podríem assolir cap dels nostres objectius), amb la seva biblioteca digital, i un grup de biblioteques universitàries entre les quals destaquen pels seus fons la de la Universitat de Barcelona i la de la Universitat Autònoma de Barcelona; cal destacar igualment el gran esforç desenvolupat per altres universitats més recents per a la consecució d'un fons important, com en són exemple la de Girona i la Pompeu Fabra. L'establiment del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya ha multiplicat

DOCUMENT DE TREBALL

les potencialitats d'aqueta xarxa fins a un punt que hauria estat impensable fa pocs anys. Més endavant ens ocuparem de la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, que pertany a un altre tipus d'iniciativa.

Els estudis de literatura catalana han desenvolupat al llarg dels anys els seus propis àmbits institucionals i han anat creant les seves pròpies societats científiques: l'AILC i les societats equivalents de diversos països, a més de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'IEC i editora de la revista *Llengua & Literatura* (<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaLiteratura>), i, entre algunes altres esmentades més endavant, la Societat Verdaguier, editora de *l'Anuari Verdaguier* (<http://www.raco.cat/index.php/AnuariVerdaguier>). A més, avui la disciplina participa amb gran empena en tots els congressos i societats científiques de contingut filològic. Per a l'àmbit medieval, cal esmentar en particular la participació a l'Asociación Hispánica de Literatura Medieval i la importància del seu *Boletín Bibliográfico* (<http://www.ahlm.es/Primera.html>), dirigit per V. Beltran, amb una secció de literatura catalana coordinada per Lola Badia que després conflueix en la revista *Quèrn* (<http://www.quern.cat/>) i en la «Bibliografia sobre literatura catalana del segle XIX» recollida per Carola Duran a *l'Anuari Verdaguier* a partir del seu número 12. No cal dir que han resultat també essencials les aportacions d'algunes institucions, entre les quals hem de destacar l'IEC (no solament pels seus projectes de recerca que després detallarem, sinó també per les seves publicacions), la Fundació Jaume I i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (més endavant ens ocuparem de les de la Universitat de València); fent servir la terminologia de P. Bourdieu, podríem dir que són el nostre capital simbòlic, que ens permet anar endavant. Sense aquestes infraestructures, els nostres especialistes tampoc no haurien pogut desplegar les seves capacitats.

D'altra banda, els estudiosos de literatura catalana són hereus d'una llarga tradició de mestres excel·lents, en literatura medieval molt exclusivament fins als anys seixanta; la suma de tots aquests factors, incrementada per l'existència avui de grans investigadors i d'equips joves, entusiastes i ben preparats permet considerar que la recerca sobre literatura catalana, malgrat l'escassetat del suport econòmic i social, s'ha

DOCUMENT DE TREBALL

de considerar de normalitat institucionalitzada. Establert aquest marc, vegem doncs l'estat concret de cada àrea i dels principals grups de recerca que s'ocupen avui dels temes del nostre interès.

2. LITERATURA MEDIEVAL

En l'àmbit de la literatura catalana medieval hem de fer constar en primer lloc el projecte de nova edició de les *Quatre grans cròniques*, seguint el cànon que creà Ferran Soldevila en la seva edició clàssica. El text ha estat pres de les edicions més solvents avui disponibles, a cura de Jordi Bruguera, i la revisió de l'anotació i de les recerques sobre els diversos aspectes va a càrrec de Maria Teresa Ferrer Mallol; està pendent de publicació el volum corresponent a la crònica del Cerimoniós; en aquest àmbit destaquen també l'estudi de Stefano Maria Cingolani sobre aquest corpus crònic. Tenim a més dos projectes de llarg abast promoguts des de l'Institut d'Estudis Catalans: l'*Arxiu de Textos Catalans Antics*, el *Corpus des Troubadours* i el *Repertori de Manuscrits Catalans (1474-1714)*. El primer, dirigit per Josep Perarnau i Espelt, fou concebut en principi com un banc de dades de la literatura catalana anterior al segle XIX i una revisió de la bibliografia que li era dedicada; l'evolució actual de la revista on es publiquen els resultats l'ha convertida en una obra de referència per la publicació d'inèdits i de recursos per a la recerca.

El *Corpus des Troubadours* fou creat per Ramon Aramon i Serra a través de la Union Académique Internationale, havent passat l'any 82 a dirigir-lo conjuntament amb Aurelio Roncaglia. L'any 2007 passà novament a l'IEC, que posà en marxa la nova etapa sota la direcció de Vicenç Beltran i Tomàs Martínez Romero. Amb finançament de l'IEC, ha posat en marxa un projecte de recerca complex, que ha assolit finançament de l'AGAUR i del MICINN. El projecte ha engegat línies de recerca específiques sobre els cançoners occitans, sobre els trobadors catalans i sobre el context sociocultural de la poesia trobadoresca; aquest any 2007 ha publicat tres llibres i n'hi ha dos més en premsa. Simultàniament, ha posat en marxa un web (<http://trobadors.iec.cat>) on s'estan incorporant totes les edicions de trobadors de les quals s'ha obtingut el permís de

DOCUMENT DE TREBALL

reproducció i on es poden verificar totes les dades i l'estat actual del projecte. A través dels grups de recerca institucionals suara esmentats, aquest projecte col·labora amb l'àrea de Filologia Romànica de la Universitat de Barcelona.

El *Repertori de Manuscrits Catalans*, dirigit per Eulàlia Duran, ha comptat amb la col·laboració d'un gran nombre d'investigadors de l'IEC, de la Universitat de Barcelona i de la Universitat de les Illes. Ha rebut finançament dels diversos Ministeris amb competències sobre la recerca, de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut d'Estudis Catalans. El seu objecte és la descripció fidel de tot el fons manuscrit relatiu a la Literatura i la Cultura catalanes des de 1474 fins 1714 en dues fases, Renaixement (1474-1620) i Barroc (1620-1714), els períodes menys coneguts de la nostra història; entre 2003 i 2008 han publicat dos volums amb la descripció dels fons de biblioteques barcelonines, i n'hi ha un tercer en premsa. Paral·lelament, s'està elaborant tot el material disponible a fi de posar-lo a disposició de tots els investigadors en el web del projecte. El projecte resulta molt ambiciós, com sempre que es proposa explorar terres desconegudes o parcialment conegudes.

Aquest projecte, per als anys 1474-1517, coincideix amb l'àmbit d'estudi de la *Bibliografia de Textos Catalans, Valencians i Balears (BITECA)*, incardinat en el projecte Philobiblon de la University of California a Berkeley sota la direcció de Ch. Faulhaber. Començat els anys 90, és dirigit avui per Vicent Beltran, Gemma Avenoza i Lourdes Soriano; havent publicat dues versions en CD (Berkeley, 1994, 1998), els seus resultats són oferts als investigadors en la base de dades <http://sunsite.Berkeley.edu/Philobiblon/Biteca>. La característica més marcada del projecte és una descripció codicològica molt acurada dels exemplars, i l'any 2012 sortirà el primer volum de l'edició en paper, amb la descripció dels exemplars conservats a les biblioteques valencianes. En aquest període ha organitzat un congrés internacional i ha produït una tesi de doctorat i una segona en vies de presentació.

Al mateix Departament funciona també un grup de recerca sobre cançoners romànics coordinat per V. Beltran, finançat per la Generalitat de Catalunya i pels diferents Ministeris amb competències de recerca, que ha dedicat dos llibres i

DOCUMENT DE TREBALL

nombroses monografies als cançoners catalans. Aquest grup, a través de la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, ha creat un web (<http://www.lluisvives.com/portal/cancionmedieval/>) per a l'estudi dels cançoners romànics, on poden consultar-se gran part dels cançoners catalans (al costat de nombrosos cançoners castellans i uns pocs d'occitans) i des de fa vint anys està present a totes les trobades internacionals sobre cançoners romànics. Durant aquests anys ha produït dues tesis de doctorat.

En el període ací estudiat ha aparegut una nova iniciativa per a la creació de bases de dades sobre fons de la literatura i la cultura catalana medieval: es tracta de CODITECAM, sota la coordinació de la prof. Lola Badia, que agrupa les bases de dades cançoners.db (coordinat per Míriam Cabré i Jaume Torró), llull.db (coordinat per Lola Badia), translat.db (coordinat per Lluís Cabré) i eiximenis.db (coordinat per Sadurní Martí). Paral·lelament s'ha desenvolupat una base de dades sobre ciència catalana, sciencia.cat (coordinada per Lluís Cifuentes), que s'ha d'incorporar en una fase successiva del projecte. En conjunt, a més de l'inventari de fons i bibliografia (que coincidiria amb els projectes anteriors), pretenen a llarg termini la construcció de grans bases de dades enllaçades amb una biblioteca digital, les edicions dels treballs clàssics i la producció de nous estudis i publicacions relatives a la cultura escrita a Catalunya. El sector que té un itinerari més llarg és l'Institut de Llengua i Literatura Catalana de la Universitat de Girona, l'activitat del qual es centra en l'edició i la recerca sobre l'obra d'Eiximenis. En aquests projectes hi participen les universitats de Girona, Barcelona i Autònoma de Barcelona; es tracta d'una iniciativa força complexa i ambiciosa, que reuneix el grup d'investigadors més ampli de les universitats catalanes, la descripció de la qual excedeix els límits d'aquest *Report*; hom pot trobar tota la informació de les seves activitats en el web del grup (<http://www.narpan.net>). La universitat de Girona dóna també suport al grup de recerca sobre Cerverí de Girona, coordinat per Míriam Cabré. En el seu conjunt, aquests grups destaquen per la capacitat de projecció exterior dels seus treballs, la d'organització de congressos internacionals i la de formació d'investigadors.

DOCUMENT DE TREBALL

A la Universitat de Barcelona funciona també el projecte LiREM (Literatura i Representació en la llarga Edat Mitjana), dirigit de primer per Anton Espadaler i després per Francesc Massip; a més d'estudiar els textos literaris en la seva materialitat (perspectiva avui força estesa), la presència d'historiadors del teatre i de la música permet incorporar-hi l'anàlisi de la *performance*. Inclou investigadors de les Universitats de Barcelona, Autònoma de Barcelona i Tarragona, amb participació estrangera.

Per fi, és a la Universitat de Barcelona que té el seu lloc l'únic projecte de recerca del European Research Council actiu en el nostre àmbit, «The Last Song of the Troubadours» (dirigit per Anna Alberni), amb participació de distingits investigadors de França i d'Itàlia, coordinat amb un projecte del MICINN sobre la difusió de la literatura francesa a Catalunya. Aquestes recerques pretenen en conjunt il·lustrar les connexions internacionals (prioritàriament occitanes i franceses) en el moment d'eclosió de la lírica catalana, entre els darrers moments del trobadorisme i la gran literatura del segle XV, en particular el cançoner Vega-Aguiló i el seu context. La creació d'un web amb una biblioteca digital dels testimonis, les edicions i l'estudi dels textos serà un dels resultats del projecte.

L'aportació valenciana als estudis de literatura catalana medieval són canalitzats fonamentalment a través d'un feix d'institucions de tots conegudes: l'IEC, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, on es troben els responsables dels principals equips de recerca i s'associen els investigadors més solvents.

L'IIFV canalitza la seva activitat científica a través de la Secció de Literatura Medieval i Moderna, integrada per Josep Enric Rubio Albarracín, Rafael Alemany, Rosanna Cantavella, Josep V. Escartí, Albert Hauf, Marinela Garcia Sempere, Llúcia Martín, Vicent Martines, Josep Lluís Martos i Gabriel Sansano. Les seves publicacions, molt prestigioses, surten a les col·leccions *Symposa Philologica* i *Biblioteca Sanchis Guarner*; es tracta d'un repertori de tots conegut, que no necessita més comentaris. També resulta evident el nivell que ha assolit la revista *Caplletra*. L'AVL, en els seus

DOCUMENT DE TREBALL

anys d'existència, sigui a través de la Comissió de Documentació (que coordina Albert Hauf), sigui a través de les seves col·leccions (principalment «Clàssics Valencians», «Facsimils» i «Documents Històrics Valencians») ha donat sortida a un repertori d'obres de gran valor per a l'estudi de la literatura medieval produïda a València. En aquest punt no podem oblidar les edicions de la Universitat de València, que en els darrers anys s'ha convertit en l'editorial universitària més sòlida de l'Estat; tot i haver-se especialitzat en Història Medieval, ha publicat aportacions cabdals en l'àmbit de les Cròniques i de la Història Cultural de les quals no podem prescindir.

En la promoció de recerques sobre Literatura Medieval catalana, l'AVL ha actuat a través de convenis amb les Universitats de València («Autors i d'obres dramàtiques», «Documents per a la història de la llengua i la cultura valenciana medieval», «Transcripció filològica dels quatre volums de l'edició incunable de Lo Cartoixà, de Joan Rois de Corella»), d'Alacant («Concordança lematitzada de les poesies d'Ausiàs March», «Documents per a la història de la llengua i la cultura valenciana medieval»), Jaume I de Castelló («Documents per a la història de la llengua i la cultura valenciana medieval»), Pompeu Fabra i amb la Facultat de Filologia de València («Edició i estudi de la Consueta de la Catedral de València de 1527») a fi de promoure recerques sobre el teatre català, sobre lexicografia medieval i sobre l'obra de Corella i d'Ausiàs March. Ha finançat també els treballs de *BITECA* i la transcripció i la publicació de les fonts històriques valencianes a través de les Publicacions de la Universitat de València.

Els investigadors de la Universitat de València que han fet recerca en Literatura Medieval han canalitzat sovint els seus treballs a través de l'IIFV (Hauf i Cantavella), l'IEC i l'AVL (Hauf, Ferrando, Casanova...). En el panorama de les recerques fetes pels seus membres, que no és del cas detallar ací, sobresurten una nova edició i un facsimil del *Llibre dels Feits* per A. Ferrando (que en aquests anys ha destacat en la recerca sobre aquesta obra, sobre el *Curial*, les *Regles d'esquivar vocables...* etc.), amb la seva *Història de la llengua catalana* (en col·laboració amb M. Nicolàs Amorós. Destaca també amb força el gran *Panorama crític de la literatura catalana* dirigit per A. Hauf, que han sortit ja fora de l'àmbit cronològic d'aquest *Report de la recerca*; des de la

DOCUMENT DE TREBALL

magna edició del *Tirant*, ha publicat altres treballs sobre temes diversos. Per la seva banda, Rosanna Cantavella té una presència constant en els estudis sobre els clàssics, en particular des del punt de vista dels anomenats estudis de gènere. Cal afegir la presència de Rafael Beltran, amb aportacions importants a la novel·lística medieval.

Els medievalistes de la Universitat Jaume I de Castelló s'han organitzat també a través de l'IEC (Tomàs Martínez Romero) i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (Lluís Gimeno Betí); han creat a més un àmbit propi, la Fundació Germà Colón, que publica a través de la mateixa Universitat i de l'Abadia de Montserrat. L'objecte de les seves recerques ha estat principalment la lírica valenciana del segle XV, les traduccions clàssiques (T. Martínez) i la llengua literària medieval (T. Gimeno); la incorporació de G. Colón ha estat un revulsiu eficaç per a les recerques de medievalística d'aquesta Universitat.

Des del punt de vista organitzatiu, la Universitat d'Alacant ha estat segurament la més eficient de les valencianes. A més de participar activament en els treballs de l'IIFV i de l'AVL (R. Alemany), ha creat un gran grup de recerca (LICATMED), liderat per Rafael Alemany; aplega un feix d'excel·lents medievalistes amb projectes propis de finançament públic: lírica quatrecentista, cançoners i difusió impresa de la lírica (J. Ll. Martos), bestiari i edició paleogràfica d'A. March (Ll. Martín), el Corpus Bibliogràfic Informatitzat de la Literatura Catalana Medieval (R. Alemany) i Edició Digital de Textos Hagiogràfics (M. García Sempere). Les seves recerques han tingut una difusió remarcable a través de la seva presència en les societats filològiques més conegudes i l'organització de congressos nombrosos i amplis (dos congressos de la AHLM, un de la SELGYC i un Seminari d'Estudis Hagiogràfics), i també en la creació d'una revista electrònica (<http://www.cancioneros.org/rcim/>). Han destacat en l'estudi de la literatura medieval catalana, però també en la creació de concordances i d'eines digitals (biblioteques digitals, bibliografies, etc.) i en l'estudi de la llengua literària dels autors d'origen valencià (Isabel de Villena, Ausiàs March...). En l'apartat de formació d'investigadors, han produït una tesi, més altres dues en fase de presentació.

DOCUMENT DE TREBALL

Ll. Martín és també la responsable de la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives, una institució fonamental per a la recerca en literatura catalana. En col·laboració amb totes les Universitats de les terres de parla catalana i les seves biblioteques fonamentals, difon en versió digital el patrimoni librari de la nostra tradició escrita. Destaquen els portals temàtics dedicats a Joanot Martorell, Convivio (amb digitalització indexada de la major part dels cançoners catalans i un bon nombre de castellans i occitans), *Llibre dels fets* i Historiografia a la Corona d'Aragó, i resulten essencials per a la recerca les digitalitzacions de manuscrits i primeres edicions, a més d'un bon nombre de monografies i bibliografies.

La Universitat d'Alacant allotja també l'Institut Virtual Internacional de la Traducció, sota la responsabilitat de Vicent Martines. S'ocupa de problemàtiques teòriques relatives a les traduccions dels clàssics literaris europeus i en relació a la literatura catalana medieval, inclou els projectes «Ausiàs March Políglota», «Tirant lo Blanc políglota» i «Clàssics Valencians Multilingües», en col·laboració amb altres entitats i amb la participació d'investigadors de diversos països.

En aquest context mereix una anàlisi més detallada el programa de publicacions de la Universitat de València, en la qual hem de destacar la col·lecció *Fonts Històriques Valencianes*; ha sobresortit per l'edició de conjunts documentals i textos cronístics que molt sovint superen l'àmbit geogràfic de l'antic Regne de València i donen entrada a recerques que s'han fet fora d'aquesta Universitat.

3. LITERATURA MODERNA

A la Universitat de Barcelona, el grup de Literatura Catalana Moderna. Inventari, Estudi i Edició de Textos (2001 SGR00003), coordinat per Eulàlia Duran i, després de la seva jubilació, el 2004, darrer any del període de recerca, per Marina Gustà, té com a objectius continuar l'elaboració d'un inventari de manuscrits i edicions del Renaixement, el Barroc i la Il·lustració, la fixació crítica del text i l'elaboració d'estudis sobre aquests textos.

DOCUMENT DE TREBALL

Diversos membres del grup han estat invitats a presentar ponències i comunicacions en diferents congressos i simposis: «De la realitat a la ficció: el ciutadà Despuig en els Col·loquis» (Tortosa, 2003), d'Enric Querol; «La fàbula *De homine* (1518) de Juan Luis Vives: dignidad humana, cristianismo y retórica» (Madrid, 2004), de Josep Solervicens; «L'exercici sobre la mitologia d'Andreu Febrer» (Barcelona, 2005), de Maria Paredes. Eulàlia Duran i Maria Toldrà, amb la participació d'altres membres del grup de recerca i en col·laboració amb l'IEC, han publicat el volum tercer del *Repertori de manuscrits catalans (1547-1620)* (2003), dirigit per Eulàlia Duran; Mireia Campabadal els dos volums d'*El pensament i l'activitat literària del Setcents català* (2003); Eulàlia Duran i Josep Solervicens, amb la col·laboració de Maria Toldrà i Antoni-Lluís Moll, els volums 15 a 18 de l'*Obra completa* de Miquel Batllori (2004); Eulàlia Duran *Estudis sobre la cultura del Renaixement* (2004), i Josep Solervicens *Bibliografia de Miquel Batllori* (2004).

El grup successor, Literatura Catalana. Inventari, Ecdòtica i Poètica (2005 SGR05057), coordinat per Marina Gustà, cobreix l'edat moderna i els segles XIX i XX com a camp de treball i afegeix explícitament com a objectiu la delimitació del pensament literari en l'àmbit català en totes els èpoques. Pel que fa a l'edat moderna, entre altres publicacions, el grup ha donat a llum, en col·laboració amb l'IEC, el volum quart del *Repertori de manuscrits catalans (1547-1620)* (2008), dirigit per Eulàlia Duran i coordinat per Maria Toldrà, i el primer del *Repertori de manuscrits catalans (1620-1714)* (2006), dirigit per Eulàlia Duran i compilat per Maria Toldrà, amb la col·laboració d'Anna Gudayol. Sobre el Renaixement, Josep Solervicens ha publicat «La literatura catalana del Renaixement: un estat de la qüestió» (2005); Enric Querol *Estudis Sobre cultura literària a Tortosa a l'edat moderna* (2006), i Josep Solervicens, Maria Toldrà, Antoni-Lluís Moll i Anna M. Villalonga la miscel·lània *El (re)descobrimnt de l'edat moderna. Estudis en homenatge a Eulàlia Duran* (2007). Sobre el Barroc, Josep Solervicens ha publicat «Belona, una convulsa Arcàdia barroca: la *Tragicomèdia pastoril de amor, firmeza y porfia*» (2008). Sobre l'època de la Il·lustració Maria Paredes ha publicat edicions crítiques de diverses obres d'Antoni

DOCUMENT DE TREBALL

Febrer i Cardona i Anna M. Villalonga diversos estudis sobre el teatre comercial de finals del XVIII.

El grup Mimesi (SGR 2005-010057), coordinat per Josep Solervicens, centra la seva activitat en els projectes entorn d'«El pensament literari en l'àmbit català durant l'edat moderna» (HUM 2005-00310 i FFI 2008-02496) i té per objectiu incloure el pensament literari català en la tradició occidental més pura, amb l'estudi, contextualització i divulgació de la reflexió teòrica a l'entorn del fet literari, a partir de l'exhumació, catalogació i avaluació de les idees teoricoliteràries produïdes en l'àmbit català. El grup incorpora professors de teoria literària i experts en la literatura i la cultura del Renaixement, del Barroc i de la Il·lustració de la mateixa Universitat de Barcelona i de les universitats Autònoma de Barcelona, Freie Universität de Berlín, París IV-Sorbona i Lleida, i del King's College de Londres.

El grup ha configurat una base de dades de textos teoricoliteraris d'autors catalans (<http://stel.ub.edu/mimesi>) amb anotacions crítiques sobre el valor del text dins la tradició i altres característiques. Ha organitzat un I Col·loqui Internacional sobre els «Conceptes clau de la poètica barroca: un nou sistema epistemològic i estètic» (2008), en el qual diversos membres del grup i investigadors convidats han contribuït, amb nous plantejaments metodològics i transversals, a la redefinició del Barroc més enllà de les concepcions purament estètiques i de les culturals historicistes. Se n'ha publicat *La poètica barroca a Europa: Un nou sistema epistemològic i estètic* (2009), a cura d'Antoni-Lluís Moll i Josep Solervicens. Un segon col·loqui, «Renaixement» (2009), es proposà d'analitzar el sistema teòric que es troba a la base de la poètica del Renaixement i de fixar el sentit de diversos conceptes clau, entre els quals «furor poètic», «mimesi», «ficció» i «versemblança». Josep Solervicens ha estat invitat a presentar ponències en diversos altres congressos temàticament afins: «Poéticas renacentistas y barrocas en forma de diálogo: sátira, polémica, exposición didáctica y poliperspectivismo» (Berlín, 2007) i «Recreaciones gracianas en la literatura catalana del Barroco» (Berlín, 2008).

DOCUMENT DE TREBALL

A la Universitat de Girona el projecte «Inventario general de la poesía catalana del Barroco en cancioneros manuscritos (ss. XVII-XVIII)» (HUM 2006-08326/Filo), dirigit per Pep Valsalobre, amb l'objectiu de fer disponible una localització exhaustiva dels textos de la poesia barroca catalana, i s'ha centrat en una primera etapa en els poetes del Principat i del Rosselló fins al 1750: se n'ha creat una bases de dades de poc menys de 6000 registres (<http://www.nise-barroccatala.net>), amb indicació del primer vers, l'autor, el centre documental en què es troben, cota del manuscrit, data, foli o pàgina i forma mètrica, entre altres indicatius. La major part dels investigadors vinculats al projecte han participat en congressos i simposis en universitats diverses (Barcelona, Perpinyà, Cork, Venècia i Girona) i, per invitació, Pep Valsalobre ha presentat «Il romanzo nell'età moderna: storia di una difficoltà» (Bolonya, 2007), Gabriel Sansano «De l'herència barroca al quadre de costums: les primeres passes del teatre vuitcentista» (Vic, 2008) i «El teatre català modern (segles XVII-XVIII: estat de la qüestió» (Canterbury, 2008), i Albert Rossich «Langues et littératures catalanes et occitanes: approche diachronique» (Montpellier, 2009). Són de destacar les publicacions *La Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona en el segle XVIII. L'interès per la història, la llengua i la literatura catalanes* (2006), de Mireia Campabadal, *Francesc Fontanella: una obra, una vida, un temps* (2006), a cura de Pep Valsalobre i Biel Sansano, *Formes modernes de l'èpica (del segle XVI al segle XX)* (2008), a cura d'Eulàlia Miralles i Jordi Malé, *Certàmens, preceptives i acadèmies* (2009), d'Albert Rossich, *Sobre Jeroni Pujades* (2009), d'Eulàlia Miralles, i els volums de *Quèrn. Repertori bibliogràfic de literatura i llengua catalanes antigues* dels anys 2003, 2005 i 2007. També amb relació al projecte, diversos investigadors han redactat articles per al *Diccionari de la literatura catalana* (2008) i Pep Valsalobre n'ha estat a més assessor per a l'època moderna, i s'ha publicat *Poesia catalana del Barroc. Antologia* (2007), a cura d'Albert Rossich i Pep Valsalobre, i *Literatura i cultura catalanes (segles XVII-XVIII)* (2007), dels mateixos autors.

Formalitzat el grup de Llengua i Literatura de l'Edat Moderna (SGR 2009-0090), coordinat per Albert Rossich, ha promogut la redefinició, en format digital, de l'esmentat *Quèrn* (<http://www.quern.cat>) i ha reactivat la pàgina NISE, també esmentada, sobre cançoners catalans manuscrits. Albert Rossich ha coordinat i presentat

DOCUMENT DE TREBALL

el volum quart del *Panorama crític de la literatura catalana* (2009), Pep Valsalobre i Biel Sansano han editat *Fontanelliana. Estudis sobre l'època i l'obra de Francesc Fontanella (1622-1683/85)* (2009) i Francesc Feliu ha publicat «Problemes en l'edició de textos de l'edat moderna» (2009).

4. LITERATURA CONTEMPORÀNIA

L'Institut d'Estudis Catalans, dins el plans triennals de recerca de la secretaria científica o dels projectes de la Secció Històrico-Arqueològica, ha donat suport a grups de recerca de diverses universitats catalanes i hi ha col·laborat per a la preparació i l'execució de diversos projectes, i n'ha promogut de propis, en algun cas vinculats també a projectes de recerca universitaris i referits a la literatura contemporània, excepció feta del ja esmentat «Repertori de manuscrits catalans 1474-1714», amb diversos volums publicats, i del «Corpus textual de la Catalunya Nord: catàleg d'impresos rossellonesos», dirigits per Eulàlia Duran; «El fons de Pere Calders. Estudi i edició. Construcció d'una base de dades», dirigit per Jordi Castellanos, consultable en línia (<http://iec.cat/perecalders>); «Edició crítica de les obres de Manuel Milà i Fontanals», dirigit per Manuel Jorba, en curs de transcripció i anotació; «Estudi i edició de l'epistolari grec d'Antoni Rubió i Lluch», dirigit per Josep Massot i Muntaner i publicat a cura d'Eusebi Ayensa (els dos primers volums, el 2006 i el 2008); «Índexs, noms i conceptes dels volums VII al XIII» de les obres completes de Jordi Rubió i Balaguer, dirigits per Josep Massot i Muntaner i publicats (2004) a cura de Núria Mañé. La Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de la Secció Filològica, publica l'anuari *Llengua & Literatura*, per a totes les èpoques, i acull o promou institucions de recerca com el Grup d'Estudis Etnopoètics (GEE), creat el 2005 i coordinat per Caterina Valriu, vinculat especialment a la Universitat Rovira i Virgili i a la de les Illes Balears, amb la finalitat de promoure, coordinar i divulgar la recerca del folklore català i contribuir a la formació d'investigadors. Ha organitzat cursos de cultura popular i trobades anuals, amb les publicacions corresponents, sobre «La biografia popular. De l'hagiografia al *gossip*» (Tarragona, 2005), «Els gèneres etnopoètics. Competència i

DOCUMENT DE TREBALL

actuació» (Palma, 2006), «Folklore i romanticisme. Els estudis etnopoètics de la Renaixença» (Alacant, 2007), «Illes i insularitat en el folklore dels Països Catalans» (L'Alguer, 2008) i «Etnopoètica: incidència, difusió i comunicació en el món contemporani» (Montserrat, 2009).

El 2009 es constituí la Societat Rusiñol, dins la Societat Catalana de Llengua i Literatura, com a grup de treball pluridisciplinar i amb la finalitat de promoure i difondre l'obra i la personalitat de Santiago Rusiñol dins el context de la seva època, a través de la celebració periòdica de col·loquis de caràcter internacional i de la publicació de l'obra completa de l'autor, d'acord amb el projecte aprovat per l'IEC el 2008 (PT2008-S0408-PANYELLA01), dirigit per Vinyet Panyella, consultable en línia (<http://www.iec.cat/ocsr/>), que tenia el punt de partida en el Col·loqui Internacional «Santiago Rusiñol, del Modernisme al Noucentisme» (2008).

La Institució de les Lletres Catalanes, dins el seu programa d'ajuts a la investigació ha donat suport a un bon nombre de projectes principalment entorn del Modernisme i les Avantguardes i de les autores i, en general, dels autors del segle XX. En citem alguns dels que han culminat en publicació dins el període tractat: *Correspondència de Llorenç Villalonga* (2003), de Jaume Pomar; *El Feminisme i els viatges d'Aurora Bertrana : les conferències inèdites del Fons Bertrana de la Universitat de Girona* (2003), d'Adriana Bàrcia José; *Teatre* de Juli Vallmitjana (2006), de Francesc Foguet i Albert Mestres; *Lectures europees* de Ramon Esquerra (2006), de Teresa Iribarren; [*La Biblioteca Museu Balaguer, un projecte nacional català*](#) (2007), de Montserrat Comas; *Maria Mayol i el Foment de la Cultura de la Dona* (2008), d'Isabel Graña; *Aurora Bertrana, viatgera. Selecció de textos* (2007), de Neus Real Mercadal; *Història d'un entusiasme. Nietzsche i la literatura catalana* (2009), de Joaquim Espinós Felipe; primer volum de *Geografia literària* (2009), de Llorenç Soldevila i Balart; segon volum de l'*Epistolari* de Víctor Català (2009), d'Irene Muñoz Pairet; *Editar la memòria. L'etapa resistent de Pòrtic (1963-1976)* (2006), de Mireia Sopena.

A la Universitat Autònoma de Barcelona, la recerca en literatura contemporània continua tenint com a centre de gravetat el Grup d'Estudis de Literatura Catalana

DOCUMENT DE TREBALL

Contemporània (GELCC), que ha anat encadenant projectes complementaris, dirigits per Jordi Castellanos. «L'escriptor i la seva imatge. Projectió social de la literatura a la Catalunya contemporània» (BFF 2002-01041), per a l'anàlisi del procés de construcció de la imatge pública de l'escriptor com a representació de la intel·lectualitat a la Catalunya contemporània i la seva projecció social. Una publicació, *L'escriptor i la seva imatge : Contribució a la història dels intel·lectuals en la literatura catalana contemporània* (2006), a cura de Ramon Panyella i Jordi Marrugat, recull les contribucions dels investigadors del projecte amb la finalitat d'establir les bases teòriques de treball i d'estudiar els processos de creació i incorporació de la idea de l'«intel·lectual» en la imatge de l'escriptor a Catalunya. Un congrés internacional (2005) i la publicació corresponent (*La projecció social de l'escriptor en la literatura catalana contemporània*, 2007), a cura de Ramon Panyella, reuní professors de diverses universitats europees i americanes, amb una cinquantena de ponències i comunicacions. En estreta relació amb el GELCC i el projecte de recerca, s'ha continuat el programa TRACES, que s'ha posat a consulta dins el catàleg col·lectiu de les universitats catalanes (<http://www.cbuc.cat/llc/>), i diversos membres del grup han participat en simposis i altres encontres científics (i en les publicacions corresponents, convencionals o digitals), entre els quals «En Patufet, 100 anys: la revista i el seu impacte» (2004), «Barcelona and Modernity, An Interdisciplinary Symposium» (Harvard, 2004), «Ramon Vinyes, “el sabio catalán” de *Cien años de soledad*, un escriptor a cavall de Catalunya i el Carib colombià» (2005) i «Jornades de debat sobre el repertori teatral català» (2004 i 2007), coordinades per Carles Batlle i organitzades per l'Institut del Teatre i la Xarxa Temàtica d'«Orientacions i tendències en les arts escèniques a Catalunya» (XT 2003-00035), participada per les universitats Autònoma de Barcelona, Barcelona, Pompeu Fabra, Politècnica de Catalunya i Institut del Teatre, dirigida successivament per Manuel Jorba i Núria Santamaria. La Xarxa Temàtica (figura administrativa de la Generalitat de Catalunya extingida el 2005) o el GELCC han propiciat també la celebració del I Simposi Internacional sobre Teatre Català Contemporani: de la Transició a l'Actualitat (2005), coordinat per Carles Batlle, i l'organització o la participació en iniciatives com el I Simposi Internacional d'Arts Escèniques (2006), coordinat per Biel Sansano, i el I i el II Simposi sobre Teatre Infantil i Juvenil (2004 i

DOCUMENT DE TREBALL

2008), coordinats per Francesc Foguet i Núria Santamaria. S'han publicat les actes de tots aquest esdeveniments.

El GELCC ha col·laborat, d'altra banda, amb el Centre d'Estudis del Franquisme i la Democràcia (CEFID), a través de *Catalunya durant el franquisme. Diccionari* (2006) i del congrés «La transició de la dictadura franquista a la democràcia» (2005); s'ha establert un conveni de col·laboració amb la Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals per a l'estudi de l'exili català de 1939 i s'han organitzat sessions d'estudi en homenatge pòstum a Miquel Martí i Pol (2004) i a Arthur Terry (2005).

El projecte «Concepcions i discursos de la Modernitat a la literatura catalana dels segles XIX i XX» (HUM 2005-01109) té per objectiu l'estudi del concepte de «modernitat» des de la seva aparició el segle XIX i la seva evolució i diversificació posterior en la literatura catalana, a partir de l'establiment previ d'un corpus de materials, bàsicament format per articles teòrics i programàtics (<http://traces.uab.cat/modern/>). El 2008 se celebraren unes jornades de debat per prendre consciència dels diferents usos que s'han donat al terme «modernitat» al llarg de la història i dels diferents usos que els investigadors han fet del terme, i amb la finalitat d'exposar el procés d'elaboració dels treballs respectius, recollits en un volum del mateix títol del projecte, publicat el 2010.

S'organitzà el 2007 un congrés internacional, coincidint amb el centenari del naixement de la novel·lista i traductora Maria Teresa Vernet, sobre «Gènere i Modernitat a la Catalunya Contemporània» (HUM 2007-30108-E), amb diverses ponències i debats, recollits a *Gènere i modernitat a la literatura catalana contemporània* (2009), i comunicacions (<http://www.traces.uab.cat/gelcc/escriptores/congrés.html/>) centrades en el tema de la incorporació de la dona en l'àmbit de les lletres. Una altra base de dades sorgida del congrés, sobre «Escriptores republicanes», recull informació sobre les escriptores que publiquen en llengua catalana, bàsicament a la premsa barcelonina entre 1925 i 1936. El grup de recerca, i amb relació al projecte, ha organitzat o coorganitzat el «Segon

DOCUMENT DE TREBALL

Simposi Agustí Bartra», amb participació mexicana; el «II Simposi sobre Teatre infantil i Juvenil», conduït per Francesc Foguet i Núria Santamaria; el congrés «Barcelona, 1938. Capital de tres governs. Política i Cultura»; la «Jornada Jaume Cabré», i el simposi «Escriptors dissidents. Joan Baptista Xuriguera, entre la literatura i la política», tots el 2008 i amb aportacions de membres del grup.

En relació amb els projectes esmentats, són de destacar complementàriament el capítol «La narrativa», a cura d'Enric Cassany, del volum IV (2009), dirigit per ell mateix, del *Panorama crític de la literatura catalana* (en el qual Xavier Vall té al seu càrrec els capítols «Els anys del realisme i del naturalisme» i «Àngel Guimerà»), i diversos articles científics: «Juli Francesc Guibernau: un escriptor popular de l'època de la Restauració» (2006), d'Enric Cassany; «La ciència en la poesia catalana del segle XIX» (2007) i «Pompeu Gener, un positivista darwinista contrari al naturalismo zoliano (colaboraciones en la prensa de Barcelona y Madrid» (2008), de Xavier Vall; «Espriu, “homenot” de Josep Pla» (2008), de Josep M. Balaguer; «Armand Obiols i la configuració del Grup de Sabadell» (2008), de Jordi Marrugat, i «El teatre de postguerra de Joan Baptista Xuriguera: de la mitohistòria al melodrama» (2008), de Francesc Foguet, entre d'altres.

El projecte sobre «Cultura i literatura a Catalunya 1939-1959» (FFI 2008-03048/FILO) vol aprofundir en el coneixement de la cultura i la literatura d'exili, en el de la cultura oficial durant els primers anys de la postguerra, en el de la cultura i la literatura públiques, en llengua castellana, i en el de la literatura en llengua catalana durant el període, des de la clandestinitat i des de la conquesta d'espais públics i de mecanismes de recuperació de la tradició literària catalana durant els anys de la immediata postguerra. Dins el 2009, Xavier Vall ha dut a terme tasques de recerca en diversos arxius i biblioteques (a París, Madrid, Alcalá de Henares i Barcelona, entre d'altres indrets) per a l'estudi sobre la recepció catalana de l'existencialisme, a l'interior i a l'exili, s'han publicat diversos estudis, entre d'altres, de Maria Campillo («La participació catalana en el Segon Congrés Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura», «C. A. Jordana, *El món de Joan Ferrer*», «La primera dècada de l'exili literari català»), d'Eulàlia Pérez Vallverdú (*Fantasmones rojos. La venjança falangista*

DOCUMENT DE TREBALL

contra Catalunya (1939-1940)) i d'Olívia Gassol («Maragall en Espriu»). Maria Campillo ha presentat les ponències «La contribució dels intel·lectuals» i «Literatura catalana i guerra civil», respectivament al congressos «La Guerra Civil (1936-1939)» (Palma) i «Cultura i guerra civil a Mallorca» (Palma) i Jordi Castellanos «La Generalitat de Catalunya (1936-1939) i la política cultural», al congrés «La Generalitat de Catalunya a través dels segles. Commemoració dels 650 anys de la Generalitat» (Cervera).

El Grup de Recerca en Arts Escèniques (GRAE), reconegut el 2009 com a grup emergent, i que té el seu origen en els objectius i les activitats de la ja esmentada Xarxa Temàtica «Orientacions i tendències en les arts escèniques a Catalunya», té entre els seus objectius l'estudi de les relacions de les dramàturgies europees amb el teatre català, la projecció internacional de les companyies i els dramaturgs catalans i l'atenció a les dramàturgies més minoritàries. Dins el 2009, a Sueca, ha coorganitzat el II Simposi internacional d'Arts Escèniques, coordinat per Biel Sansano, sobre «Teatre breu: procediments, formes i contextos».

El Grup d'Estudi de la Traducció Catalana Contemporània (GETCC), vinculat a la Facultat de Traducció i d'Interpretació, es proposa investigar i difondre el patrimoni de les traduccions del franquisme i l'exili, investigar i difondre les traduccions de 1975 ençà, i estudiar la traducció catalana contemporània des de perspectives teòriques, lingüístiques i sociolingüístiques. En 2004, 2006 i 2008 ha organitzat sengles Jornades de Traducció i Literatura, respectivament sobre «Traduir de lluny: el llegat de Jordi Arbonès», a partir del fons personal cedit el 2003, «Traduir contra el franquisme: Maria Aurèlia Capmany i Manuel de Pedrolo» i «La traducció i l'exili».

El grup A Cura De (SGR 2009-552), coordinat per Lluís Quintana, incorpora investigadors de la pròpia universitat, de la de Barcelona, de la Pompeu Fabra, Ca'Foscari de Venècia i La Sapienza de Roma. Es proposa establir, partint inicialment del cas concret de l'obra de Joan Maragall, les millors directives per a l'edició crítica, seguint criteris estrictament filològics, d'obres adreçades al públic culte però no necessàriament especialitzat.

DOCUMENT DE TREBALL

A la Universitat d'Alacant, el Grup de Recerca de Literatura Contemporània, vinculat al Departament de Filologia Catalana i coordinat per Enric Balaguer, se centra en l'estudi de la literatura catalana contemporània i en la literatura del Jo (autobiografies, memòries, cartes, dietaris). Ha desenvolupat el projecte «Las formas autobiográficas en la literatura catalana contemporánea» (BFF 2003-04286), dirigit per Enric Balaguer i Dari Escandell, i ha organitzat el 2004 i el 2007 sengles simposis de literatura autobiogràfica, sobre «Epístola i literatura» i «Diaris i dietaris», publicats amb el mateix títol respectivament el 2005 i el 2007. Inclosos o no en aquests títols, són de destacar els estudis «La missió en la vida: notes sobre *Camins de França* de Joan Puig i Ferrer» (2005), «El diari i la recerca espiritual: *Ressonàncies (1942-1952)* de Joan Puig i Ferrer» (2007), d'Enric Balaguer Pascual; «Escriure entre visites. A propòsit d'unes cartes inèdites de Caterina Albert» (2005), de Carles Cortés Orts; «Diaris i ficció. La forma diarística en la literatura catalana recent» (2007), de Joaquim Espinós Felipe; «Panoràmica de la dietarística catalana de l'últim terç del segle XX» (2007), d'Anna Esteve Guillén; «El pes de la literatura russa en l'obra de Joan Puig i Ferrer: el cas de *Camins de França*» i «La producció autobiogràfica de Joan Puig i Ferrer» (2008), de Dari Escandell Mestre; «La multiplicitat conceptual en els textos de *Mediterrània*. Onatges tumultuosos de Baltasar Porcel. Una interpretació sociològica» (2008), d'Isabel Marcillas Piquer, i diversos autors en un número monogràfic de *L'Espill* (2008). El 2009 s'ha iniciat el projecte «Literatura autobiogràfica catalana: Diarios y Canon» (FFI 2008-02573).

El grup de «Tradicions teatrals i dramàtiques contemporànies» (VIGROB121), coordinat per Biel Sansano, és format per investigadors procedents de diverses especialitats complementàries (filologia, crítica i història del teatre, història de l'art) i centra els seus interessos, a partir de l'estudi del moviment de Renaixença i de la literatura i la dramàtica valencianes dels segles XIX i XX, en l'estudi de les arts escèniques contemporànies i en les dels segles precedents, concretament en el naixement i evolució del teatre valencià modern i en el del pas de la societat preindustrial a la industrial. Ha creat i desenvolupat una base de dades sobre teatre popular valencià (<http://www.iifv.ua.es/sainet/>) i la Biblioteca Teatral Valenciana

DOCUMENT DE TREBALL

(www.lluisvives.com/portal/bdv), i col·labora amb el Grup de Recerca en Arts Escèniques (GRAE) i altres grups de recerca i ha fet aportacions rellevants sobre els orígens del sàinet i el teatre valencià, entre les quals «Tres notes sobre l'actor Joaquim Garcia-Parrenyo i la seua obra *Vicenteta la de Patraix*» (2003), «Some types of Short Theatre in Eighteen-Century Valencia», «L'obra dramàtica de Constantí Llobart» (2005), «De l'herència barroca al quadre de costum: les primeres passes del teatre vuitcentista (1770-1845)» (2009), de Biel Sansano, i «Salut i República! Ressenya biogràfica de Vicent Broseta Rosell, figura cabdal del teatre valencià dels anys vint i trenta del segle passat» (2007), de Jaume Lloret Esquerdo.

A la Universitat de Barcelona, finalitzat, al Departament de Filologia Catalana, el projecte «Positivism y modernidad en la literatura catalana, 1868-1898» (PB1998-1181), dirigit per Rosa Cabré, el Grup d'Estudis de la Literatura del Vuit-cents (GELIV) desenvolupà el projecte «El realismo en la literatura catalana del siglo XIX. Teoría y práctica. Entre el pensamiento positivista y las tradiciones clásica y romántica» (HUM 2004-06110/FILO), dirigit per Rosa Cabré i amb participació, a més de professors de la mateixa Universitat de Barcelona, d'altres de les de Lleida (Josep M. Domingo), Rovira i Virgili (Montserrat Corretger i Xavier Ferré) i Complutense (Juan Ribera). Des del projecte s'ha col·laborat en l'organització i en el treball científic del simposi internacional sobre «Barcelona y los libros. Los libros y Barcelona» (2005), s'ha organitzat el simposi sobre Josep Güell i Mercader (2007), s'ha publicat el volum col·lectiu *El positivisme en la literatura catalana* (2007) i Josep M. Domingo ha editat i estudiat la *Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia* (2005) i *Mis antepasados y yo. Memorias*, de Pompeu Gener, a cura de Josep M. Domingo, Lleida, Punctum & Aula Màrius Torres, 2007.

En col·laboració amb la Societat Narcís Oller, s'ha iniciat l'edició de les obres completes d'aquest autor vallenc, amb *Croquis del natural* (2007), a cura de Rosa Cabré. Roger Canadell, Xavier Ferré i Rosa Cabré tenen en preparació un antologia de textos teòrics sobre el positivisme i el realisme; Rosa Cabré, Josep M. Domingo, Laureà Bonet i Xavier Vall intervenen en l'edició d'una sèrie de materials sobre la crítica

DOCUMENT DE TREBALL

teatral de Josep Yxart i el teatre del seu temps, i Rosa Cabré edita textos inèdits de Josep Yxart de caràcter autobiogràfic.

Rosa Cabré dirigeix també el projecte «La literatura catalana en el ochocientos: liberalismo, renaixença(ces), modernidad» (FFI 2008-01548/FILO), que inclou partícips del projecte anterior i n'incorpora de les universitats de les Illes Balears (Damià Pons), Alacant (Biel Sansano) i València (Rafael Roca). Després d'haver centrat fins ara l'atenció en l'estudi del positivisme literari i la seva recepció en l'àmbit de la literatura i la cultura catalana, el projecte es proposa prosseguir l'estudi de la construcció d'un pensament literari a la segona meitat del segle XIX a través de textos teòrics, crítics, historiogràfics o de creació literari, i ampliar l'estudi de la premsa periòdica no tinguda en compte amb anterioritat. Al llarg del primer any del projecte (2009), Rosa Cabré ha tingut cura del capítol dedicat a «Narcís Oller» al ja esmentat volum IV del *Panorama crític de la literatura catalana*, Josep M. Domingo ha dirigit l'organització de «150 anys dels Jocs florals. Jornades internacionals», ha estat comissari de l'exposició «Barcelona i els Jocs Florals, 1859. Modernització i romanticisme», organitzada pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, i ha coordinat el cicle de conferències «La literatura en la nova Barcelona, al mateix Museu. Els Jocs Florals», del mateix Museu, ha tingut cura del capítol «L'època del romanticisme» publicat al volum IV del *Panorama crític de la literatura catalana*, i ha publicat, entre altres estudis, *Jocs Florals de Barcelona en 1859. Edició facsímil, documents i testimonis*. Montserrat Corretger ha editat *Rurals i urbanes* de Narcís Oller; Francesc Bernat ha contribuït al volum col·lectiu *Les relacions catalano-occitanes al llindar del segle XXI* amb l'estudi «Francesc Cambouliu i la fi del llemosinisme a la Catalunya del segle XXI»; Rafael Roca ha publicat «Teodor Llorente i el certamen literari en honor de Jaume I (1876)», al volum 4 de la *Miscel·lània Joaquim Molas*, i Biel Sansano ha presidit el comitè organitzador del II Simposi Internacional d'Arts Escèniques. Text breu: Formes, Procediments i Contextos, etc.

Al mateix Departament de Filologia Catalana, els membres més interessats per l'ecdòtica del Grup de Literatura Catalana. Inventari, Ecdòtica i Poètica (ja esmentat per a les recerques en literatura moderna) han desenvolupat sengles projectes, dirigits per

DOCUMENT DE TREBALL

Josep Murgades, per abordar tres objectius principals: la fixació dels criteris aplicables a l'edició filològica de textos literaris catalans dels segles XIX i XX; la difusió de les conclusions en sessions acadèmiques, i la publicació de textos i estudis. Del primer, «Ecdòtica. Problemas, métodos y aplicación a la literatura catalana de los siglos XIX i XX» (BFF 2000-0751), són de destacar, l'any de la seva finalització, el 2003, les ponències «Verdaguer i Ruyra» (Blanes), de Pere Farrés, i «Textos desconeguts de Fabra» (Barcelona), de Josep Murgades; la nodrida publicació col·lectiva *Professor Joaquim Molas. Memòria, escriptura, història*, i, entre altres publicacions, «Ús ideològic del concepte de “classicisme” durant el Noucentisme» i «Verdaguer vist pels noucentistes: entre la ruptura generacional i la canonització institucional», de Josep Murgades; «Aspectes biogràfics i bibliogràfics de Jacint Verdaguer. Verdaguer, personatge de creació en els seus escrits literaris», de Maria Àngels Verdaguer.

Durant el segon projecte, «Ecdòtica aplicada a repertorios de manuscritos i de fondos hemerográficos catalanes. 1833-1975» (HUM 2004-02189/FILO), tingué lloc una jornada seminari sobre «Mercè Rodoreda: lectura, traducció, edició» (2005 SGR01057) (2008) i diversos membres del grup han estat convidats a presentar ponències i pronunciar conferències: «L'obra de Miquel Martí i Pol: unitat i diversitat» (París, 2007), de Pere Farrés; «Els estudis de literatura de dona a Catalunya» (UAB, 2007), de Marina Gustà; «Edicions crítiques: el cas de Joan Maragall» (Castelló de la Plana, 2007), de Glòria Casals; «“Un lloc entre els homes”. La literatura i la condició d'exiliat en *Els fugitius* (1956), *Els vençuts* (1969), *1939* (1973) i *El llibre del retorn* (1977), de Xavier Benguerel» (Londres 2008), de Maria Dasca, entre d'altres. Entre les edicions crítiques de textos amb estudis introductoris, *Diari 1918* de J. V. Foix (2005), i *Preceptiva poètica* d'Antoni Febrer i Cardona (2007), per Joan-Ramon Veny Mesquida; *Cor de roure* de Josep Picó i Campamar (2006), per Pere Farrés; *Joan Maragall. Com si entrés en una pàtria. Cartes a Josep Maria Lloret i Notes autobiogràfiques* (2007), per Glòria Casals. Han estat publicats, entre altres estudis, «El drama històric en català. A propòsit de *Cor de Roure*, de Ramon Picó i Campamar» (2005), de Pere Farrés; «L'aigua i l'incomprensible. Retòrica i argumentació a *L'Atlàntida*» (2006) i «Ironies de Babel. L'escriptura indirecta en Joan Fuster» (2008), d'Amadeu Viana; «La invenció del relat» (2007) i «La follia del poeta» (2008), de Maria Dasca. Marina Gustà ha tingut

DOCUMENT DE TREBALL

cura, amb Núria Santamaria, de l'edició dels volums col·lectius *La literatura catalana en una perspectiva europea* (2007) i, amb Margarida Casacuberta, de *Narratives urbanes. La construcció literària de Barcelona* (2008), i Jordi Malé i Joan-Ramon Veny Mesquida de *Les revistes literàries a la Catalunya d'entreguerres. Crítica, recepció, traducció* (2008).

La Xarxa Temàtica «La Renaixença», dirigida per Pere Farrés i participada per professors de diferents universitats catalanes, ha promogut la publicació de *Bibliografia sobre literatura catalana del segle XIX, 1995-2000 : Materials* (2003), a cura de Josep M. Domingo, Maria Dasca i M. Àngels Verdaguer, i ha organitzat, juntament amb la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Verdaguer, una jornada d'«Estudis i edicions del segle XIX. A 20 anys del Col·loqui Internacional sobre la Renaixença, 1984-2004» (2004), per fer un balanç de les recerques i estudis recents sobre la literatura del segle XIX i un inventari de les qüestions obertes, amb aportacions de Manuel Jorba, Biel Sansano, Rafael Roca Ricart, Josep M. Domingo, Pep Vila i Joaquim Molas, publicades a *l'Anuari Verdaguer* (2005). La mateixa Xarxa Temàtica organitzà el 2005 un Seminari sobre teatre català al segle XIX, amb aportacions d'Enric Gallén, Josep M. Sala Valldaura, Miquel M. Gibert, Magí Sunyer, Pere Farrés i Ramon Bacardit, publicades al número ara indicat de *l'Anuari Verdaguer*. Fora del marc de la Xarxa Temàtica, però com a continuació seva, el Departament de Filologia Catalana (Literatura) de la Universitat de Barcelona organitzà un seminari sobre «La recerca sobre la Renaixença al País Valencià: darreres aportacions», amb intervencions de Rafael Roca Ricart, Vicent J. Escartí, Josep E. Estrela, Josep Daniel Climent i Ferran Archilés, publicades a *l'Anuari Verdaguer* (2007).

El grup de recerca Aula Carles Riba, nascut de l'experiència de col·laboració en particular entre membres dels departaments de Filologia Grega i Filologia Catalana i coordinat per Carles Miralles, és format per professors, ultra els de la Universitat on té la seu, de les universitats de Roma Tre (Giuseppe Grill), Florència (Anna M. Saludes), València (Eulàlia Miralles), Lleida (Jordi Malé) i Universitat Oberta de Catalunya (Roger Canadell). Ha orientat els seus estudis a les temàtiques vinculades amb la cultura grega i la literatura catalana, a través de sessions de treball, jornades d'estudi, simposis i publicacions: «Joan Ferraté. Jornada d'estudi i evocació» (2004, publicat el 2005),

DOCUMENT DE TREBALL

«Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània» (2005), «Del Mite als mites» (2006, publicat el 2007), «Formes modernes de l'èpica (del segle XVI al segle XX)» (2007, publicat el 2008), «L'idil·li als segles XIX i XX. Literatura, música i arts plàstiques» (2008, publicat el 2010) i III Simposi Carles Riba (2009, publicat el 2011), a més dels volums col·lectius sorgits d'altres activitats: *Polis i nació : política i literatura (1900-1939)* (2003) i *Del romanticisme al noucentisme : els grans mestres de la filologia catalana i la filologia clàssica a la Universitat de Barcelona* (2004).

A la Universitat de Girona, el grup de Literatura Catalana Contemporània, Teoria de la Literatura i Literatura Comparada, dirigit per Xavier Pla, creat el 1992, estigué vinculat inicialment al Grup d'Estudi de la Literatura Catalana (GELCC) de la Universitat Autònoma de Barcelona, i, a partir de 2008, també amb la xarxa europea «War and Memory», amb seu a Belfast. Té com a objectius més específics recuperar autors que, per circumstàncies diverses, han caigut en l'oblit, amb l'objectiu de contextualitzar-los; valorar les manifestacions literàries com a expressió de creació; interpretar i analitzar amb rigor els textos literaris en relació amb el context historicocultural i les condicions socials de la seva producció i recepció i establir una metodologia crítica pròpia per abordar els textos literaris contemporanis. El grup ha organitzat, dins el període 2003-2009, els congressos «Jorge Semprún o les espirals de la memòria» (2003) i «Claudio Magris, els llocs de l'escriptura» (2006) i diversos membres han presentat ponències i han dictat conferències per invitació: «De Joaquim Ruyra a Baltasar Porcel passant per Josep Pla. Tres poètiques, tres estils?» (Palma de Mallorca, 2007), «Josep Pla y el relojero de Crexells: una miniatura escèptica y realista del carlismo» (Estella, 2009), de Xavier Pla; «Santiago Rusiñol, home de lletres» (Sitges, 2007), «El *Glosari* de Xarau» (Barcelona-Sitges, 2007) i «Santiago Rusiñol, a Modernist on the Fringe of Modernity» (Nova York, 2008), de Margarida Casacuberta; i, entre d'altres, «Manuel Brunet (1889-1956), un periodista al servei d'unes idees: catalanisme, catolicisme i conservadorisme» (Londres, 2008), de Francesc Montero. Dins el mateix període, a més de participar en projectes del GELCC, ha desenvolupat projectes finançats per diversos organismes: «Edición crítica de la obra catalana completa de Eugenio d'Ors: su contexto histórico y literario, su recepción crítica» (BFF2002-02569), «Entre el arte, la literatura y la política: edición y estudio de la obra

DOCUMENT DE TREBALL

de Eugenio d'Ors en la Europa de entreguerras (Barcelona, Madrid, París)» (HUM 2005-04288) i «Maurras a Catalunya: Elements per a un debat» (FFI2009-06069-E), dirigits per Xavier Pla. Les iniciatives i les diverses altres activitats de col·laboració del grup han donat lloc a nombroses publicacions, entre les quals *Simenon i la connexió catalana* (2007), de Xavier Pla, el volum col·lectiu *Claudio Magris, els llocs de l'escriptura* (2008) i *La curiositat* (2008), d'Eugeni d'Ors, editats per Xavier Pla; «Imatges literàries de la Barcelona moderna», «Francesc Matheu i la tradició de l'antiintel·lectualisme a Catalunya», «Els valors literaris de la Renaixença: sobre Barcelona, l'orgull burgès i el treball dels catalans» (2007) i «La Barcelona del senyor Esteve (2008), de Margarida Casacuberta.

A la Universitat de les Illes Balears, el grup de Literatura Contemporània: Estudis Teòrics i Comparatius (LiCETC), coordinat per Margalida Pons i integrat per investigadors de l'àrea de literatura catalana i d'altres àrees de la UIB, té com a eix central de les recerques l'estudi del sistema literari català, juntament amb el dels contactes interliteraris, la interculturalitat i la traducció.

Margalida Pons dirigeix el projecte de recerca «Teoria i pràctica de la narrativa experimental catalana (1970-1985): anàlisi i estudi contextual» (HUM 2006-06108), per a l'estudi del textualisme i de la narrativa experimental catalana dels anys setanta i vuitanta; l'anàlisi del marc historicocultural del textualisme i l'experimentació: l'àmbit de la contracultura i les iniciatives culturals marginals, i l'aparició de col·lectius teòrics i llur producció. Amb relació al projecte, s'organitzà un seminari sobre «Poètiques de ruptura. Teoria i pràctica del textualisme» (Palma, 2007) i un congrés sobre «Transformacions: literatura i canvi sociocultural dels anys setanta ençà» (Palma, 2008). En aquests i en d'altres, diversos membres del grup han fet ponències (Margalida Pons, Palma 2007 i Kiel 2008; Pere Rosselló, Palma 2007), i múltiples comunicacions, entre 2007 i 2009 (Xavier Barceló, Maria Muntaner, Mercè Picornell i Margalida Pons) i publicacions, entre les quals *Textualisme i subversió: formes i condicions de la narrativa experimental catalana (1970-1985)* (2007), a cura de Margalida Pons, *Poètiques de ruptura* (2008), a cura de Maria Muntaner, Mercè Picornell, Margalida Pons i Josep Antoni Reynés, *Literatura i cultura. Aproximaciones comparatistes*

DOCUMENT DE TREBALL

(2009), a cura de Mercè Picornell i Margalida Pons, i *L'escriptura soterrada. La pràctica interartística en l'obra de Josep Albertí* (2009), de Maria Muntaner.

Més recentment es constituí el Grup de Recerca en Etnopoètica de les Illes Balears (GREIB), coordinat per Caterina Valriu (vinculat al Grup d'Estudis Etnopoètics, amb el qual ha col·laborat estretament), amb la finalitat d'estudiar preferentment el folklore narratiu i contemporani, i la poesia i la història orals.

A la Universitat de Lleida, el Grup de Recerca Aula Màrius Torres (GRAMT), vincular al Departament de Filologia Catalana i Comunicació, té com a objectius principals l'estudi de la literatura del període d'entreguerres (1914-1945), la recepció del passat literari (del segle XIX i de l'època del Modernisme) dins aquell període i la projecció i evolució dels autors que s'hi havien donat a conèixer, dins la postguerra i tot el període franquista. Entre 2005 i 2009, el grup ha desenvolupat diversos projectes, dirigits per Xavier Macià, Joan-Ramon Veny Mesquida o Jordi Malé, patrocinats per la universitat i altres entitats i institucions, per a l'inventari i la digitalització de revistes lleidatanes, preceptives i poètiques literàries catalanes i occitanes, autògrafs d'escriptors, primeres edicions i diversos altres materials d'arxiu i el 2007 organitzà una reunió científica sobre «Les revistes literàries dels anys vint i trenta». Dins aquell mateix període, ha organitzat cinc Jornades sobre Educació i Literatura, dirigides per Jordi Malé, accions complementàries dedicades a l'estudi i la discussió d'aspectes vinculats a l'ensenyament de la literatura en els ensenyaments secundari, de batxillerat i universitari, a través de ponències, debats i taules rodones encomanats a especialistes dels camps de la literatura, la sociolingüística, la crítica literària i l'ensenyament. Dedicades successivament a «Literatura i ensenyament. Eines, estratègies, problemes», «Cal ensenyar literatura?», «L'ensenyament de la literatura a Europa i Nord-amèrica», «Com ensenyar literatura» i «Literatura, arts i mitjans audiovisuals», hi han participat amb regularitat membres del grup (Helena Alonso, Josep Borrell, Josep M. Domingo, Isabel Grifoll, Jordi Malé, Joan-Ramon Veny Mesquida) i professors i professionals d'altres centres (Vicenç Altaió, Jaume Aulet, Lola Badia, Josep M. Benet i Jornet, Àlex Broch, Josep Camps, Jordi Castellanos, Jordi Coca, Lluïsa Julià, Biel Majoral, Carles Miralles, Teresa Muñoz, Josep Murgades, Llorenç Soldevila i Miquel Viladegut).

Diversos professors de la Universitat de Lleida, entre els quals Joan-Ramon Veny Mesquida i Imma Farré, estan vinculats al Grup de Literatura Catalana. Inventari, Ecdòtica i Poètica, coordinat per Josep Murgades i Marina Gustà; Jordi Malé al Grup de Recerca Aula Carles Riba, coordinat per Carles Miralles; Josep M. Domingo al Grup d'Estudis de la Literatura del Vuit-cents, tots ells de la Universitat de Barcelona, i Josep Camps i Arbós al GELCC, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Entre les publicacions lligades als projectes del grup, són de destacar «La revisió de la pròpia obra en els escriptors contemporanis: notes per a una tipologia de motius» (2004), «La tradició oral en la crítica filològica de textos contemporanis: el cas de J. V. Foix» (2005) i *Antoni Febrer i Cardona. Preceptiva poètica* (2008), de Joan-Ramon Veny-Mesquida; *La poesia de Jaume Agelet i Garriga. Evolució i fidelitat* (2004), d'Enric Falguera; *Ramon Xuriguera (1901-1966). Ideologia, activitat cultural i literatura* (2007), «Sobre la divulgació a Occitània de la cultura catalana durant la segona meitat del segle XX: les col·laboracions de Pèire Roqueta al setmanari Massalia», i *Joan Baptista Xuriguera. Diari* (2009), de Josep Camps i Arbós; *Del seu afm. Espriu. Correspondència de Salvador Espriu a Antoni Comas* (2007), de Mercè Comas Lamarca; *Poètiques catalanes del segle XX* (2008), de Jordi Malé i Laura Borràs; *Les revistes literàries a la Catalunya d'entreguerres. Crítica, recepció, traducció* (2008), de Jordi Malé i Joan-Ramon Veny-Mesquida, a més de les obres de la col·lecció «Philologica» vinculades al GELIV, ja esmentades. L'any 2009, el grup participà directament en l'organització i desenvolupament de XV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes.

A la Universitat de València, el Grup de Literatura Catalana Contemporània (GLCC-UV) ha publicat entre els anys 2003 i 2005 algunes de les recerques de Vicent Simbor pertanyents a un projecte anterior dedicat a «Definición y trayectoria del realismo social catalán» (BFF 2000-1301) i al congrés internacional «Realisme i compromís en la narrativa de la postguerra europea» (BFF 2001-4736E): «La recepció del Neorealisme italià», «La novel·la segons J. M. Castellet» (2003) i *El realisme compromès en la narrativa catalana de postguerra* (2005).

Vicent Simbor mateix dirigeix un nou projecte, sobre «La ironía en la literatura catalana de la postguerra a nuestros días: entre la Modernidad y la Postmodernidad» (FFI 2008-00230), que es proposa l'estudi dels teòrics anglosaxons i francesos com a base per als estudis literaris catalans; la investigació de la ironia en una selecció d'autors catalans des de la postguerra a l'actualitat, i l'elaboració d'un banc de dades bibliogràfic d'estudis sobre l'ús de la ironia (<http://www.uv.es/ironia/litcat>). Dins el 2009, el projecte ha donat lloc a publicacions com «Josep Bernat i Baldoví: l'estètica de la paròdia» de Vicent Simbor, i *Com un vers mai no escrit : la poesia de Vicent Andrés Estellés en els anys cinquanta*, de Ferran Carbó.

La Universitat de Vic continua centrant les línies de recerca en els estudis verdaguerians i vuitcentistes i en la traductologia. El projecte «Jacint Verdaguer: Edición crítica, fuentes, contexto y recepción» (HUM 2004-01392), dirigit per Ramon Pinyol, vinculat al Departament de Filologia catalana i Espanyola i a partir de 2005 al grup Edició de Textos Literaris Contemporanis (SGR 2005 00109), ha concretat els seus objectius en l'edició del número 12 *l'Anuari Verdaguer. Revista d'Estudis literaris del segle XIX* (2004), a cura de M. Àngels Verdaguer, que inclou l'estudi «Justí Pepratx, transcriptor de Verdaguer i recopilador de literatura catalana», de Ramon Pinyol i Pep Vila, inscrit en el projecte; en l'edició filològica de deu llibres de Jacint Verdaguer, tres dels quals inèdits (*Barcelona, Jesús amor i Cor de Jesús*) dins el volum quart de *Jacint Verdaguer. Totes les obres* (2006), a cura de Ricard Torrents (*Jovenívoles*), Francesc Codina (*Eucarístiques i Barcelona*) i Ramon Pinyol (els altres set); en l'edició crítica de *Barcelona. Textos per a un llibre* (2006), a cura de Francesc Codina; en l'organització, en col·laboració amb la Societat Verdaguer, de la mateixa universitat, del IV Col·loqui Internacional sobre «Verdaguer: llengua, retòrica i poètica» (2005), i en la publicació de les actes a *l'Anuari Verdaguer* (2006), a cura de Maria Àngels Verdaguer i Ramon Pinyol; i en la publicació d'*A la claror de Verdaguer* (2005) i *Art, poder i religió. La Sagrada Família en Verdaguer i Gaudí* (2006), ambdós de Ricard Torrents. També dins el marc d'aquest projecte, la Societat Verdaguer, juntament amb la Societat Catalana de Llengua i Literatura, de l'IEC, organitzà el 2007 una I Jornada sobre edició de textos anteriors a les *Normes* de l'Institut d'Estudis Catalans, amb aportacions de Jordi

DOCUMENT DE TREBALL

Bruguera, Francesc Feliu, Pere Farrés, Ramon Pinyol, Glòria Casals i Marcel Ortín, i amb una «Taula rodona» amb intervencions de Rafel Roca, Magí Sunyer i Joan-R. Veny Mesquida, publicades a l'*Anuari Verdaguer* (2008).

A la mateixa Universitat de Vic, el grup Editorials, Traduccions i Traductors a la Catalunya Contemporània (SGR 2005 00351), coordinat per Manuel Llanas, tenia per objectius estudiar l'activitat i l'evolució de les editorials més importants de la Catalunya contemporània amb relació a l'activitat traductora, inventariar la totalitat de traduccions al català i a l'espanyol segons criteris diversos, i fer un cens de traductors. Entre 2003 i 2007, diversos membres del grup han participat amb ponències i comunicacions en congressos entorn de la traducció en centres universitaris de Madrid, Cracòvia, Barcelona, Palma, Orleans, Budapest, Oviedo, Poznan, Montpeller i altres ciutats, i han publicats estudis, com, entre d'altres llibres, capítols de llibres i articles, *L'edició a Catalunya: el segle XVII* (2003), *L'edició a Catalunya : el segle XX (1939-1975)* (2006) i *L'edició a Catalunya: el segle XVIII* (2003) i *L'edició a Catalunya : el segle XX (els darrers trenta anys)* (2007), de Manuel Llanas; «La recepció de la literatura italiana a Catalunya i Mallorca en el darrer terç del segle XIX: notícia de traduccions» (2003), «El gènere d'aventures traduït al català: de Jules Verne a H. G. Wells» (2005), de Ramon Pinyol; «Colecciones de consumo en Cataluña (1900-1939). Un catálogo razonado (y provisional)» (2007), de Manuel Llanas i Ramon Pinyol, i «Recepción crítica y traducción del *Quijote* en Mallorca» (2008), de Lluïsa Cotoner.

El grup Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció, continuació dels dos grups anteriors esmentats (SGR 2005 00109 i SGR 2005 00351), aglutina els objectius respectius en quatre línies de recerca: «Edició, estudi i difusió de l'obra de Jacint Verdaguer i de textos del segle XIX», «Editorials, traducció i recepció a Catalunya», «Edició i estudi de textos literaris catalans del segle XX» i «Didàctica de la lectura i la literatura». El 2009 inicia el projecte modificat «Jacint Verdaguer: edició crítica i difusió hispànica i internacional» (FFI 2008-04830/FILO), complementari de l'anterior (HUM 2004-01392), i participa dins el primer any d'activitat (2009) en l'organització de la jornada sobre «L'obra de M. Àngels Anglada avui», en la de «150 anys dels Jocs Florals de Barcelona. Jornada acadèmica» i en la presentació de

DOCUMENT DE TREBALL

ponències. Amb relació al grup de recerca, la Societat Verdaguer i la Societat Catalana de Llengua i Literatura, de l'IEC, han organitzat entre 2006 i 2009 cinc Jornades d'Intercanvi Cultural respectivament a Mallorca, Menorca, País Valencià, Eivissa i Catalunya Nord, la majoria de les intervencions científiques de les quals s'han publicat en successius números de l'*Anuari Verdaguer*. La Societat Verdaguer, amb la Càtedra Verdaguer de la Universitat de Vic, ha participat directament en la preparació i edició de la voluminosa *Miscel·lània Ricard Torrents : scientiae patriaeque impendere vitam* (2007) i ha contribuït a la publicació de *Selected Poems of Jacint Verdaguer* (Chicago, 2007), en traducció de Ronald Puppo i presentació de Ramon Pinyol; ha organitzat sengles col·loquis *Verdaguer* sobre «Verdaguer. Llengua retòrica i poètica» (2005) i «La construcció contemporània del sistema lingüísticoliterari català» (2008), publicats a *Anuari Verdaguer* (2007 i 2009, respectivament) i ha publicat a *Reduccions* sengles blocs d'estudis dedicats a M. Mercè Marsal i Agustí Bartra. L'*Anuari Verdaguer* ha incorporat així mateix, en números successius, la «Bibliografia sobre literatura catalana del segle XIX», elaborada per Carola Duran com a continuació de *Bibliografia sobre literatura catalana del segle XIX, 1995-2000 : Materials*, esmentada a propòsit de la Xarxa Temàtica «La Renaixença», de la Universitat de Barcelona.

A la Universitat Jaume I, el grup de recerca Llengües i Cultures Europees i Nous Llenguatges Literaris i Audiovisuals, coordinat consecutivament per Lluís Meseguer i Vicent Salvador, vinculat a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. És format majoritàriament per professors de l'àmbit de la filologia catalana de la mateixa universitat i té la col·laboració d'altres professors com Frederic Chaume, Josep R. Guzmán, Heike van Lawic i Josep Marco. Inclou en les línies de treball la història de la literatura catalana i desenvolupa els projectes «Anàlisi del discurs i nous llenguatges» (XT03-2003) i «Estudi documental i textual de l'obra de Vicent Andrés Estellés», dirigits per Vicent Salvador, i «Documentació valenciana de l'espectacle» i «La literatura oral i el territori», dirigits per Lluís Meseguer. Diversos membres del grup han participat en congressos i altres encontres internacionals, entre els quals les Jornades sobre Vicent Andrés i Estellés, Jornades d'Estudis Valencians. Clàssics valencians medievals i contemporanis (conveni amb IVITRA i Acadèmia Valenciana de la Llengua. Universitat de Bari) (2009), i La

DOCUMENT DE TREBALL

Cultura Exiliada (2009), i han culminat diverses publicacions: *Castelló Literari* (2003), de Lluís Meseguer; *Vicent Andrés Estellés* (2004), editat per Ferran Carbó, Enric Balaguer i Lluís Meseguer; «Assagistes valencians contemporanis» (2005), de Vicent Salvador; *Maria-Mercè Marçal* (2008), de Laia Climent, i *Miscel·lània d'homenatge a Joan Francesc Mira* (2008), editat per Lluís Meseguer, Vicent Salvador, J. Bermúdez i R. Montanyés.

A la Universitat Oberta de Catalunya, el grup Hermeneia, coordinat per Laura Borràs, ha desenvolupat projectes interns com «Estudis literaris i tecnologies digitals» (IN3 UOC), subvencionats per diversos ministeris: «Texto, hipertexto, cibertexto: literatura ergòdica y práctica crítica en el paradigma digital»; «Literatura y territorio» (PAV-070000-2007-236; «Literatura en red. Estudios literarios y tecnologías digitales» (HUM 2007-65162/FILO), i per la Generalitat de Catalunya: «Banc de recursos multimedia per a l'estudi de la literatura» (2007 MQD00040). Ha assegurat la continuïtat de les revistes *Digithum. Les humanitats en l'era digital* (<http://digithum.uoc.edu/ojs/index.php/digithum/index>) i *Lletra. La literatura catalana a internet* (<http://lletra.uoc.edu/>), amb secció, «Noms propis», dedicada als autors contemporanis i ha organitzat els congressos internacionals «Under Construction: Literaturas digitales y aproximaciones teóricas» (2004) i «Barcelona e-Poetry-2009», i el XXI Encontre d'Escriptors. La literatura digital (2009).

El 2009, el grup Hermeneia. Estudis Literaris i Tecnologies Digitals ha estat reconegut com a grup consolidat. És format per 23 investigadors d'universitats catalanes, espanyoles, europees i americanes i se centra en el desenvolupament tecnològic dels estudis literaris a través d'unes línies de recerca adients, entorn d'«Hipertext i estudis literaris», «Teoria de la literatura i literatura comparada a la xarxa» i «La e-literatura».

El grup de Llengua, Cultura i Identitat en l'Era Global, coordinat per Joan Pujolar, reconegut el 2009 com a grup emergent, té com a objectius l'estudi de qüestions lingüístiques i culturals de Catalunya, inclosa la literatura contemporània,

DOCUMENT DE TREBALL

amb plantejament interdisciplinari. És format majoritàriament per professors dels Estudis d'Art i Humanitats de la mateixa universitat.

A la Universitat Pompeu Fabra, el grup d'estudis de Traducció, recepció i literatura catalana (TRILCAT), coordinat per Enric Gallén, en el qual participen altres professors de la mateixa universitat i de les universitats Autònoma de Barcelona, Jaume I i Ramon Llull, té per objectiu la comprensió de la literatura i la cultura catalanes contemporànies a partir de l'estudi dels contactes entre literatures i l'anàlisi dels escriptors i els traductors com a mediadors culturals. Ha dut a terme el projecte «Traducción y recepción en la literatura catalana (1906-1939): géneros y modelos de lengua literaria» (BFF2002-02481), dirigit per Enric Gallén, per a l'elaboració d'una base de dades de traduccions de textos estrangers al català, en un programa informàtic que recull entrades de textos narratius o poètics (847) i dramàtics (626), del període objecte d'estudi (1906-1939), i per a l'elaboració d'una bibliografia anotada d'estudis relacionats amb la recepció i la traducció d'altres literatures a la catalana pròximes al període indicat. Des del mateix grup es promogué un I Simposi sobre traducció i recepció en la literatura catalana contemporània: gèneres i formes en la literatura d'entreguerres (1918-1939) (2005) i edició de les actes el mateix any, i s'ha col·laborat estretament amb altres grups i projectes de recerca. Enric Gallén i Marcel Ortín en la *Historia de la traducción en España* (2004), del grup coordinat per Francisco Lafarga, de la Universitat de Barcelona; Miquel M. Gibert, Pere Gifra i Empar Hurtado en el Col·loqui Internacional sobre Traducció i Traductors, de la Universitat Pompeu Fabra (2004); Miquel M. Gibert en el congrés sobre «La projecció social de l'escriptor en la literatura catalana contemporània» organitzat pel GELCC de la Universitat Autònoma de Barcelona 8actes publicades el 2007), i Pere Gifra en el col·loqui sobre «Traducció, (sub)versió, transcreació» (2005; actes publicades el mateix any). Enric Gallén dirigeix també el projecte «La recepción de formas literarias, corrientes, géneros y su traducción en la literatura catalana (1906-1939)» (HUM 2005-03926), en el marc del qual s'ha creat una pàgina web (<http://trilcat.upf.edu>) en què es pot consultar el catàleg de traduccions literàries al català i la base de dades bibliogràfiques elaborats en el projecte anterior (2002-2004), i s'ha iniciat la publicació dels «Quaderns del TRILCAT»: *Carles Riba i la traducció* (2006), *Molière en català. Les reflexions dels traductors i Traduir*

DOCUMENT DE TREBALL

Shakespeare. Les reflexions dels traductors catalans (2007), recopilats respectivament per Jordi Malé, Judit Fontcuberta i Dídac Pujol. El desembre de 2006 tingué lloc el I Simposi sobre literatura comparada catalana i espanyola al segle XX, amb les actes publicades sota el títol *Literatura comparada catalana i espanyola al segle XX: Gèneres, lectures i traduccions* (2007). De les altres activitats desenvolupades en el marc del projecte, són de destacar diferents aportacions individuals a la investigació de la recepció i la traducció en la literatura catalana contemporània: sobre autors traduïts (Shakespeare, Molière, Goldoni, Cocteau i Molnar, entre d'altres); sobre les relacions entre la literatura catalana i l'espanyola; sobre traduccions del període; sobre crítics difusors de la literatura anglosaxona (Tasis, Serrahima), sobre la recepció de la literatura alemanya (Böll, Suttner), sobre la intertextualitat (a propòsit d'*Ulisses*, Josep Carner i el *haiku*) i sobre l'estil i la llengua literària en la traducció.

El projecte immediatament posterior, «Traducción, recepción y literatura catalana durante el régimen franquista (1939-1975)» (FFI 2008-03522), dirigit per Enric Gallén, persisteix a avançar en la revisió i actualització de les bases de dades de traduccions literàries al català i de traduccions literàries del català a l'espanyol (<http://trilcat.upf.edu/recursos>) i dins el primer any, 2009, ha publicat el volum *Llengua literària i traducció (1890-1939). II Simposi sobre traducció i recepció en literatura catalana contemporània*, editat per Marcel Ortín i Dídac Pujol, i un nou volum dels «Quaderns del TRILCAT» (*Marià Manent i la traducció*, de Jordi Marrugat). El projecte ha incorporat investigadors que se centren en l'estudi comparatiu de les literatures russa i polonesa amb la catalana, i ha col·laborat amb el grup TRELIT, coordinat per Francisco Lafarga, de la Universitat de Barcelona, a través principalment de la incorporació de diverses entrades en el *Diccionario histórico de la traducción en España* (2009), editat per Francisco Lafarga i Luis Pegenaute, i de l'organització del I Coloquio Internacional sobre las literaturas ibéricas (RELIBE).

A la Universitat Rovira i Virgili, el Grup d'Estudis Etnopoètics, constituït el 2005 dins el marc de la Societat Catalana de Llengua i Literatura de l'IEC, coordinat per Caterina Valriu, ha desenvolupat un projecte d'estudi de literatura popular i etnopoètica (HUM 2006-13121/FILO), dirigit per Carme Oriol Carazo (2006-2009), en el qual s'ha

DOCUMENT DE TREBALL

estabert el «cicle romàntic 1771-1893» del repertori bibliogràfic de la literatura popular catalana i: 1) ha creat una infraestructura informàtica consistent en una base de dades amb 3574 registres, a partir de la localització d'estudis i col·leccions sobre literatura popular i folklore en una setantena de revistes; 2) ha elaborat una llista de grans gèneres de la literatura popular, a partir de la reflexió teòrica que permeti l'adscripció dels materials localitzats i la posterior localització i consulta; 3) ha fet difusió de les recerques en jornades científiques i congressos nacionals i internacionals, i 4) ha fomentat la col·laboració interuniversitària d'investigadors: a més de professors de la Universitat Rovira i Virgili, n'hi participen de la de les Illes Balears i de la de Càller. El projecte prèviament iniciat, «Rondalles catalanes», dirigit per Carme Oriol i Josep M. Pujol, amb la col·laboració d'Emili Samper, havia estudiat 6127 rondalles catalanes publicades entre 1853 i 2008 en l'àmbit català, recull que ha donat lloc a la publicació de *l'Index Catalan Folktales* (2008), dins la col·lecció *Folklore Fellows Communications* de l'Academia Scientiarum Fennica. Una altra fase del projecte (2005-2007) fou la catalogació de les rondalles catalanes que no tenen entrada en l'índex internacional de referència (<http://sre.urv.cat/rondcat>), consultable en quatre idiomes. Complementàriament, Carme Oriol va dirigir (2007-2008) l'elaboració del «Suplement en català de l'Inventari del Patrimoni Etnogràfic», a partir de 24 entrevistes fetes als municipis de Maella, Favara, Nonasp i Faió.

A la mateixa Universitat Rovira i Virgili, Magí Sunyer i Molné dirigí el Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana (GRILC), per a l'estudi de diversos aspectes de la mitologia i simbologia nacionals a través de la literatura, que en els darrers anys s'ha centrat en l'estudi dels orígens de la modernitat, és a dir en el segle XIX, a través de sistemes comparatius i en col·laboració amb altres grups i amb centres i institucions de recerca diversos del Quebec, Polònia, França i Espanya. El grup reprèn projectes iniciats abans de 2003: «Catalanidad, catalanismo y anticatalanismo en la Cataluña Contemporánea» (BHA 2001-1187) (2002-2004), dirigit per Pere Anguera, amb la participació de Magí Sunyer, que ha publicat *Els mites nacionals catalans* (2007), centrat en el segle XIX i en els mites històrics, i ha intervingut en congressos internacionals i cursos de formació universitària. En la mateixa iniciativa de les «identitats en la literatura», i en l'apartat de «literatura de gènere», Montserrat Palau

DOCUMENT DE TREBALL

coordina l'àmbit de literatura del «Repertori de dones catalanes» finançat per la Generalitat de Catalunya i coordinat per Isabel Segura, de l'Institut Interuniversitari d'Estudis de Dones i Gèneres. En l'àmbit de les «identitats de l'exiliat i l'exili», i més en general de la «literatura contemporània», Magí Sunyer ha organitzat jornades d'estudi sobre «Literatura ebreca de l'exili», «Centenari de Bladé Desumvila (2007), «Joan Puig i Ferrer cinquanta anys després» (2006) i «Jornada Narcís Oller sobre Vilaniu» (2008), i Montserrat Corretger ha publicat *Escriptors periodistes i crítics. El combat per la novel·la (1924-1936)* (2008).

5. TEORIA DE LA LITERATURA

En el darrer *Report de la recerca* es van fer constar les característiques específiques de la disciplina: la seva creació recent, amb pocs precedents en l'àmbit de la Universitat catalana, la precarietat i joventut dels equips de professors i d'investigadors entre els factors negatius; entre els positius, l'obligatorietat de la disciplina com a disciplina troncal per a les filologies. Potser no cal fer esment de l'existència de llicenciatures: la manca d'especificitat dels plans d'estudi més recents i la volatilitat de les titulacions fan que aquest factor sigui un dels punts que contribueixen a afeblir l'estabilitat dels grups de recerca. Entre els factors positius, s'ha de fer constar una receptivitat de la col·lectivitat cultural i sociopolítica que és, possiblement, superior a la que tenen les altres branques dels estudis literaris. En el període del qual ens hem d'ocupar ara, s'ha de destacar la consolidació d'alguns equips de recerca que estan irrompent amb força en les universitats de l'àmbit cultural català.

La Universitat de Barcelona, la Pompeu Fabra i la Universitat de València tenen equips força complets, molt joves en general, que col·laboren amb grups de recerca d'altres Universitats i tenen una presència molt activa en les dues associacions que els agrupen: la Sociedad de Literatura General y Comparada y la Asociación Española de Teoría de la Literatura.

DOCUMENT DE TREBALL

Atenent a la consolidació de projectes amb finançament extern, resulta particularment actiu l'equip que funciona a la Universitat Autònoma de Barcelona, coordinat per María José Vega. En el període que ens ocupa, ha obtingut finançament dels successius Ministeris amb competències sobre la recerca per a cinc projectes: un per a l'estudi de la teoria de la lírica, el segon, per a la teoria de l'èpica i el tercer sobre teoria de la censura, a més de dos SGR i una programa de la la *European Science Foundation*, de la *Deutsche Forschungsgemeinschaft* i de la *Curie Intra-European Fellowship*. L'objecte d'estudi són les literatures europees en general, inclosa la neollatina, amb atenció especial a les lletres castellanés i italianes, sense deixar de banda la francesa, la portuguesa i la catalana. Participen en tres xarxes europees de recerca, en les quals han col·laborat membres de cinc universitats i fins a 22 catedràtics d'universitat, i han organitzat cinc congressos només durant el període 2007-2009, dos d'ells fora de Catalunya: un a Anglaterra i l'altre a San Millán de la Cogolla. Han canalitzat la difusió de les seves recerques a través dels congressos, les revistes especialitzades i les publicacions en llibre, individuals o col·lectives. La investigadora responsable d'aquests projectes ha dirigit set tesis, de les quals dues han rebut premi extraordinari i una el Premi Josep Carner de Crítica Literària.

Resulta també particularment actiu el grup de recerca de la Universitat d'Alacant coordinat per Francisco Chico Rico, integrat dins del que dirigeix Tomàs Albaladejo a la Universitat Autònoma de Madrid; amb aquest, participa en projectes de recerca finançats pel Ministeri i altres entitats. Les seves recerques se centren en l'anàlisi de la retòrica i de la seva funció en el discurs, i en la especificitat de la literatura digital. Ha participat en la organització de tres congressos de la *International Society for the History of Rhetoric*, dos de la *Observatorio para la CiberSociedad*, un de la *Sociedad Española de Literatura General y Comparada* i altres de caràcter monogràfic, fins a un total de nou, en el període del qual ens ocupem ací. Les seves recerques han estat objecte de publicacions digitals i en format paper, tan individuals com col·lectives.

En conjunt, tot i ser una especialitat nova i poc arrelada als països de parla catalana, ha aconseguit un cert nombre de grups de recerca molt actius, innovadors i amb una presència molt visible en l'àmbit català, estatal i internacional. En altres

DOCUMENT DE TREBALL

aspectes, pateixen les limitacions comunes a la recerca en l'àrea de les humanitats, les característiques de la qual ja hem analitzat.

6. CONCLUSIONS

En l'estat actual de la recerca en literatura catalana impacta notablement la forta internacionalització de la disciplina. Als canals tradicionals (principalment l'AILLC), s'ha d'afegir la creació de lectorats, especialment per iniciativa dels governs que promociónen l'ensenyament exterior de la llengua i la literatura catalanes; també la presència d'investigadors estrangers en gairebé tots els grups ha contribuït en aquesta direcció. En els estudis de la Literatura Medieval és tradicional l'aportació de la romanística italiana, potser la més important, i també la literatura de les altres èpoques ha assolit una bona presència d'estudiosos estrangers; de tota manera, la normalització de la situació política de la llengua després de la Transició ha permès que les iniciatives principals de la recerca trobin suport en les institucions de l'interior, una tendència que cada dia resulta més evident. Malgrat la migrada receptivitat de les institucions europees, és d'esperar la incorporació progressiva de projectes internacionals de catalanística, ben poc representats en l'àmbit de la Literatura.

Respecte al *Report* anterior, corresponent al període 1996-2002, hem de remarcar, en primer lloc, l'enfortiment del procés d'institucionalització de la recerca, en el qual l'aportació catalana als estudis de Literatura Medieval, que ha estat tradicionalment el pilar fonamental de la disciplina, es manté amb força i en una part considerable s'ha organitzat a través de Narpan, mentre s'incrementa cada dia més la participació valenciana, tan intensa en aquest darrer període: la Biblioteca Virtual Lluís Vives, les publicacions de la Universitat de València i la mateixa creació de l'AVL. Aquesta evolució, observable per a la recerca en literatura catalana de les èpoques subsegüents, crea en un primer moment problemes de disfunció i d'integració que, al capdavall, s'han de considerar crisis de creixement.

En segon lloc, s'ha de remarcar la importància creixent dels recursos virtuals, que en el *Report* anterior resultaven encara marginals. El desenvolupament i proliferació de les bases de dades (alguna de les quals ja existia, com és el cas de *Biteca* i de TRACES) i, molt en particular, el desenvolupament d'internet, han permès i promogut

DOCUMENT DE TREBALL

la creació d'un feix de recursos que, de bon segur, hauran de marcar la marxa de la recerca durant molt de temps. En principi, cal preveure que la revolució digital està només començant, i que la proliferació de biblioteques virtuals representarà una eina mai no imaginada, capaç de permetre recerques a centres abans allunyats sense remei del nostre àmbit, poc o no gens dotats de recursos propis; en general, l'accés immediat a reproduccions digitalitzades de manuscrits i edicions ja introbables pot permetre l'aparició d'una nova època d'or de la Filologia i, segurament, molta més competitivitat internacional i una integració molt més intensa dels grups de treball.

Mentrestant, aquesta proliferació desfermada està creant no poques duplicitats que representen una inversió desmesurada de recursos (cada vegada més escassos) i ben segur que ens exigiran aviat una reorientació en el desenvolupament d'alguns grups. Sempre s'han produït iniciatives duplicades i poc coordinades en recerques concretes (estudis sobre temes molt propers, edicions duplicades de les mateixes obres no sempre justificades per la diferència de mètode o d'objectius); tradicionalment aquestes situacions s'han corregit pel consens intern entre els membres de la comunitat científica, però en els darrers anys aquest consens ha trobat dificultats difícils d'explicar. D'altra banda, quan la duplicació afecta projectes digitals de llarg abast, crea despeses ingents i no sempre justificades que en algun moment n'exigiran la coordinació i la integració.

D'altra banda, la política oficial de la recerca, en aquest període, ha fomentat fermament la creació de recursos digitals, canalitzant-hi recursos que s'han negat a altres projectes de caràcter més tradicional (i això no vol dir científicament menys valuosos). Aquesta situació ha permès l'aparició d'iniciatives metodològicament poc elaborades, que han consumit recursos considerables sense assolir el nivell mínim desitjable; avui, a internet, es poden trobar, per exemple, edicions de textos medievals, moderns i contemporanis que no superen el mètode de treball de l'etapa prefilològica. Hem d'advertir que aquestes iniciatives massa apressades estan ja perdent el protagonisme, però continuen essent un perill, derivat de decisions políticament poc meditades i filològicament oportunistes.

DOCUMENT DE TREBALL

Entre els factors negatius de la situació actual, s'ha de considerar la funcionarització de la recerca. La Filologia Catalana, al llarg d'un segle, tingué tancades les portes de la Universitat, on la presència de catalanistes era minsa i tots ells estaven professionalment adscrits a altres àrees del coneixement; la integració d'aquestes disciplines, paral·lelament a l'expansió del sistema universitari, creà una situació completament nova i més favorable que, però, assecà les altres fonts. En els darrers vint-i-cinc anys hem assistit, a més, a un altre fenomen, aquesta volta molt negatiu: la marginalització dels ensenyants de secundària. Aquest col·lectiu, avui tan nombrós, ha vist degradat el seu treball, per al qual, des de fa vint anys, se'ls exigeix només una formació mínima. Els seus professionals, que fa trenta anys alimentaven en mesura notable els programes de doctorat de les universitats, s'han vist apartats d'aquesta activitat, que ja no els aporta cap avantatge professional ni cap expectativa de futur. Avui dia han deixat de ser també consumidors de la nostra producció científica, totalment inútil en el seu treball, i en un futur segurament molt proper la formació del professorat de secundària sortirà de les facultats d'humanitats. I cal també recordar que les nostres Facultats estan excloses del manteniment intel·lectual i del perfeccionament professional d'aquest col·lectiu.

Seria va cercar les hipotètiques solucions a una situació que està totalment fora de la nostra capacitat d'actuació, però no podem deixar d'assenyalar la greu minva de recursos que implica; sí que cal recordar, com a fet recent, que d'uns pocs anys ençà ja no s'admet la seva participació en els projectes de recerca finançats. Entre les conseqüències d'aquest procés hem d'assenyalar la pèrdua d'un públic adient per a les nostres recerques i d'una força important de col·laboradors. La recerca en ciències humanes, en general, ha quedat desvinculada d'un sector social que en un temps no tan allunyat li donava base i li permetia una inserció fèrtil en la societat. La funcionarització és inevitable i productiva perquè permet una professionalització sense la qual la recerca tal com avui es practica no resultaria viable, però els nostres investigadors, avui, no tenen un coixí social adient.

Un factor negatiu encara més desfavorable neix del nostre horitzó social immediat; la manca de cap tipus de prioritat per a les línies de recerca en Literatura i la

DOCUMENT DE TREBALL

crisi greu que pateix la societat europea permet albirar dos tipus de perills: el primer és la minva dels recursos, que en els vint anys passats han estat la saba de la Universitat a l'Estat espanyol; el segon, la manca d'una renovació generacional en els equips de recerca. Aquest fenomen s'havia patit ja els darrers deu anys, però tot just quan semblava que seria possible substituir les jubilacions (aleshores no tan nombroses) amb la incorporació d'investigadors nous, en vespres d'una onada generalitzada de jubilacions (la fornada de professionals ingressats a la Universitat durant l'expansió de la Transició) ens trobem al mig d'una de les crisis econòmiques més greus de la història recent del món occidental. D'altra banda, les autoritats dels països occidentals estan perdent la fe en les virtuts d'una formació universitària generalitzada i en la capacitat de la nostra societat per a sostenir aquest nivell formatiu en les seves dimensions actuals. Una contracció del sistema universitari, paral·lelament a una contracció dels fons per a la recerca, podria anorrear l'estructura que s'ha creat amb tant de treball i tants d'esforços al llarg del darrer quart de segle.

Segurament haurem d'admetre que una part d'aquests perills són inevitables; però no succeeix el mateix amb la manca de prioritat administrativa per a la recerca d'Història de la Literatura. La competitivitat internacional dels nostres investigadors, capdavanters de la disciplina, és indubtable, però només tenim un grup de recerca finançat amb fons europeus, tampoc no hi ha cap projecte acollit al programa espanyol «Consolider» i tenim un sol investigador ICREA «Senior». Aquests resultats són força migrats, impropis d'un sector que en el curs 2008-2009 tenia encara poc més de dos-cents professors universitaris adscrits a Catalunya (reduïts dràsticament els anys successius per amortització abusiva de places) i que ha produït en el període d'aquest *Report* una quarantena de tesis de doctorat; és, senzillament, la conseqüència d'un sistema de promoció de la recerca que l'ha marginat.